

Received / Makale Geliş Tarihi 09.10.2023
Published / Yayınlanma Tarihi 26.12.2023
Volume / Issue (Cilt/Sayı) 7 (37)
ss / pp 1800-1806

Research Article /Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.10431658
Mail: editor@pejoss.com

Doç. Sevgünur Tandoğdu Kılıç
<https://orcid.org/0000-0003-3711-5891>
Anadolu Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Eskişehir / TÜRKİYE
ROR Id: <https://ror.org/05nz37n09>

Caz Trombonun Evrimi: Dixieland

Evolution of Jazz Trombone: Dixieland

ÖZET

Trombon, tarihi boyunca solo enstrüman olarak daha az bilinmesine ve kullanılmasına rağmen caz müziğin tarihinde belirgin izler bırakmıştır. Bu durum caz müziğini icra eden trombon sanatçıları sayesinde olmuştur. Bu trombon sanatçılarının her biri, caz müziğindeki trombon tarzlarını kendilerinden önceki trombonculara ve diğer müzisyenlere borçludur. Bu gelişim çizgisi, Kid Ory ve Miff Mole gibi erken dönem Dixieland tromboncularından günümüzün caz tromboncuları olan Ray Anderson ve Craig Harris'e kadar izlenebilir. Cazın tarihi ve evrimi boyunca önemli tromboncular, armoni, melodi, ritim ve teknikteki gelişmeleri takip eden diğer müzisyen ve trombon sanatçılarına etkilemiştir. Bu makale cazın ilk yıllarından günümüze uzanan bu etkinin ilk yıllarını, özellikle de Dixieland müzik tarzını inceleyen bir çalışmadır. Tüm büyük caz tromboncuları ele almak mümkün olmadığından, bu çalışmada en etkili caz tromboncularından Kid Ory ve Miff Mole'ye odaklanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Caz, Trombon, Dixieland.

ABSTRACT

Although the trombone has been less known and used as a solo instrument throughout its history, it has left significant traces in the history of jazz music. This happened thanks to the trombone players who performed jazz music. Each of these trombone players owes their trombone style in jazz music to the trombonists and other musicians before them. This line of development can be traced from early Dixieland trombonists such as Kid Ory and Miff Mole to today's jazz trombonists Ray Anderson and Craig Harris. Throughout the history and evolution of jazz, important trombonists influenced other musicians and trombone players who followed developments in harmony, melody, rhythm and technique. This article is a study that examines the early years of this influence, especially the Dixieland music style, from the early years of jazz to the present day. Since it is not possible to discuss all the great jazz trombonists, this study focuses on the most influential jazz trombonists, Kid Ory and Miff Mole.

Keywords: Jazz, Trombone, Dixieland.

1. GİRİŞ

Caz müziği, Amerika Birleşik Devletleri'nde yirminci yüzyılın başında benzersiz bir dizi koşullar nedeni ile ortaya çıkmıştır; New Orleans bölgesinde yoğun bir siyahi nüfusun varlığı; piyano, ses kaydı ve radyo dahil olmak üzere hızla gelişen mekanik eğlence sistemleri, sosyal dans çılgınlığı bu benzersiz koşullar arasında sayılabilir. Genel bir çerçeve ile Batı popüler müziği ile Kuzey Amerika'da Batı Afrika kökenli siyah köleler ve onların soyundan gelenler tarafından yaratılan bir müziğin karışımı olduğu da söylenebilir (Gioia, 2011).

Batı Afrika da müzik, yaşamın hemen hemen tüm alanlarında olmasının yanı sıra dini ve törensel etkinliklere de yer almıştır. Vurmalı çalgılar ve vokal başta olmak üzere nefesli ve yaylı çalgılarında kullanıldığı, genellikle birbirini tekrar eden ve iç içe geçen bir müzik türüne sahip olan siyahiler yeni dünyaya köle olarak getirildiklerinde kendi kültürlerini sürdürmeye çalışmışlardır. Ancak zaman içinde batılılaşmaya başlamaları ile birlikte etraflarında olan popüler müziklerden etkilenmişler ve bir sinerji süreci yoluyla, Batı ve Afrika formlarını birleştirerek kendi pratikleri ve gelenekleri olan bir siyah halk müziği üretmişlerdir. Bu müzik türü ne Afrika ne de Avrupalı, kendine özgü bir müzik olan "Caz" müziğidir (Harding, 1981).

Caz müziği yıllar içinde çeşitli kültür ve toplumlarda farklı form ve biçimlerle kullanılmış, kimi zaman bir sokak müziği olarak, kimi zaman da entelektüel ortamlarda farklı kesimlere hitap etmiştir. Yıllar içinde

gelişmiş ve çeşitlenmiş olan caz müziğinin yirminci yüzyılda ortaya çıkan en önemli müzik türlerinden biri olduğu kabul edilmektedir. “Klasik caz” terimi ise yirminci yüzyılın yaklaşık son yirmi yılında, yaklaşık 1945'te modern cazın ortaya çıkışından önce var olan ve çeşitli müzik biçimlerini kapsayan bir tür olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca klasik caz, dixieland, swing ve bunların varyantları da dahil olmak üzere modern caz öncesi cazı kapsamak için uygun bir terim olarak da kullanılmıştır. Bu caz türlerinin tümü modern cazdan önemli ölçüde farklı olan armonik ve ritmik sistemleri kullanmaktadır.

Klasik caz döneminde önemli bir yere sahip olan dixieland türünde farklı armonik yapıları ve stilleriyle adını kısa sürede duyurmuş, kurulan gruplar ile birlikte tanınırlığı artmıştır. Dixieland çalan müzisyenler arasında önemli yere sahip olan tromboncular bu stilin beğenilmesine vesile olmuşlardır. Bunun en büyük nedeni trombonun yapısal olarak bu stile uygun olması, efektif sesler ve bu stilde çalınabilecek olan müzikal figürleri iyi bir şekilde dinleyiciye sunabiliyor olmasıdır. Erken dönem dixieland tromboncuları arasında yer alan Kid Ory ve Miff Mole bu akımın öncüsü olmuş ve diğer trombon sanatçıları ve müzisyenleri etkilemişlerdir. Ayrıca caz tarihine de önemli katkılar sunmuşlardır.

2. CAZ TARİHİ

Tarihi boyunca caz, çeşitli ideolojik merceklerle yorumlanan, tartışmalı bir müzik türü olmuştur. Soğuk Savaş sırasında Batılı demokrasiler onu gelişen bireyciliğin bir ifadesi olarak görme eğilimindeyken, Komünist ülkeler onu köleleştirme ve baskı deneyimlerine derinlemesine kök salmış bir müzik olarak tasvir etme eğilimindeydi. Ayrıca hem Doğu'daki hem de Batı'daki komünistler için caz fikirleri yaymak için bir araç olarak hizmet ederken, aynı zamanda ezilenlerin sesi olarak toplumsal farkındalığı artırıp, uluslararası popüler bir tür olarak kitlelere ulaşmak için ırk, sınıf ve ulus engellerini aşmıştır (Kaldewey, 2022). Cazın bir araç olarak bu rolü neredeyse başlangıcına kadar uzanmaktadır. 1920'lerde Komünist Parti, Siyahların kendi kaderini tayin etme hakkını desteklemek ve potansiyel olarak ajitasyonu kışkırtmak için Afro-Amerikan müziğini teşvik ederek ABD'deki nüfuzunu genişletmeye çalışmıştır (Kaldewey, 2020). Daha sonra, 1940'larda, Müttefiklerin yenilgiye uğratma çabaları boyunca Hitler Almanyası'nda caz genel olarak anti-faşizmin, özel olarak da anti-Nazizmin önemli bir simgesi haline gelmiştir (Starr, 1994; Lücke, 2004; Kaldewey, 2020). Savaş bittiğinde ve eski Müttefikler Soğuk Savaş'ta rakip haline geldiğinde, müzik bir kez daha savaş alanında rakip ideolojilere karşı bir propaganda aracı olarak işlev görmüştür. 1970'li yıllara gelindiğinde ise cazın yönü tamamen değişerek siyasi etkinliklerde ve festivallerde kültürel diplomasi aracı olarak kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Cazın tarihçesinde hem sosyolojik hem de kültürel anlamda keskin çizgilerle ayrılmış dönemleri yoktur ancak yıllar ve değişen toplumsal olaylarla birlikte birbirinden esinlenerek ya da zıt olarak birçok yeni tür gelişmiş ve çeşitlenmiştir.

Caza müzikal yönden bakıldığında ise onu klasik müzikten ayıran en önemli özelliği caz armonisinin, klasik müzik armonisine tezat olması ve caz müzikte doğaçlamanın varlığı denebilir. “Doğaçlama hazırlıksız olarak içten geldiği gibi beste yapma, bir anda doğan buluşların özgürce dile getirilmesi ya da bir ezgi modelinin belirli bir form içinde geliştirilmesidir” (Say, 2005). Doğaçlama olmayan bestelenmiş caz stilleri vardır ancak caz müziğin yapısı klasik armoniye ve klasik müziğe karşıt bir yapıyı barındırdığı için bestelenmiş dahi olsa stil olarak klasik müzik ile ayrılmaktadır. Ayrıca bütün caz stilleri doğaçlamaya yatkındır, bu anlamda cazın daha özgün olduğu söylenebilir. Bunlara ek olarak yukarıda da bahsedildiği üzere; bir başkaldırı türü olarak klasik müziğin saray için yapılması ve gelenekselliğin aksine caz müziğin tamamen halktan ve kölelerden oluşan bir gruptan gelişmiş olması da göze çarpan farklılıklardan birisidir.

Caz müziği yirminci yüzyıl başlarında keşfedildiği topraklar olan ABD'den çıkıp dünyaya yayılma sürecinden günümüze gelene kadar birçok alt türe ayrılmıştır. Bunlar içinde en dikkat çekici olanlar sırasıyla;

- Ragtime,
- Blues Caz,
- Dixieland,
- Big Band,
- Swing,
- Be-Pop,
- Cool Caz,
- Free Caz

olarak adlandırılmaktadır. Bu makalede caz trombonun evriminde önemli bir role sahip olan Dixieland caz türü ve Dixieland stilinde öne çıkmış olan iki önemli caz trombon sanatçısı Edward "Kid" Ory, Irving Milfred Mole'ün caz trombon tarihindeki yerlerine ve katkılarına değinilecektir.

3. DIXIELAND

1900'lerin başlarından 1920'lere kadar New Orleans'ta geliştirilen bir müzik tarzı ülkenin diğer bölgelerine, özellikle Chicago'ya yayıldı. Genellikle Dixieland olarak adlandırılan bu yeni müzik, genel olarak "caz" olarak sınıflandırılan müzik tarzının ilk örneğidir (Shipton, 2001). Dixieland cazı daha küçük gruplar tarafından, genellikle dans amaçlı icra edilmektedir. Genellikle bir tromboncu, trompetçi, klarnetçi, bas enstrümanı (tuba veya kontrbas), akor enstrümanı (banjo veya piyano) ve bir davulcudan oluşan grup, geçit törenlerinde yürüyerek veya bir konser salonunda çalarak performans gösterirler. Dixieland doğaçlama müziktir. Trombon, tuba ya da bas bir enstrüman akorların ana hatlarını çizer veya trompete karşı bir melodi çalar. Karşı melodinin en çarpıcı özelliği, trombonla üretilebilen glissandolar ve diğer efektlerdir. Tromboncu karşı melodiyi doğaçlama yaparken, klarnetçi de trompet melodisinin üzerinde belirgin ve benzer bir melodi çalar. Ritim çalan enstrüman da bu üç ayrı çizgiyi marş benzeri bir ritimle destekler.

İlk grupların icra ettiği müzikler oldukça çeşitliydi, ancak genel olarak günün en popüler marşlarına göre şekilleniyordu; genel olarak kornetin başrolde olduğu, trombonun melodinin cümlelerini birbirine bağlayan temel armonileri veya figürleri çaldığı bir müzik türü olduğu bilinmektedir. Ritim bölümü ise "iki vuruşlu" stil olarak adlandırılan tarzda çalınmaktadır (Schuller, 1968).

Erken dönem caz gruplarındaki trombon solistleri, kornet ve klarnet sololarına göre daha az incelikle, çok sayıda glissando ve efektif sesler kullanmışlardır. Caz müzikte popülerleşmiş bir teknik olarak kullanılan *glissando* trombonda iki ses aralığında kulisin kaydırılarak hareket ettirilmesi ile çalmayı ifade etmektedir. Dixieland'ın ortaya çıkmasına kadar glissando uygulaması teknik bir hata olarak görülürken bu yeni müzik türü ile birlikte caz performanslarının bir parçası haline gelmiştir (Guion, 2010).

Dixieland cazın orijinal olarak çalındığı birincil biçim bazen New Orleans caz veya Geleneksel caz olarak anılmaktadır. Bazı otoriteler New Orleans veya geleneksel cazın dixieland'dan ayrı türler olarak tanımlanabileceğine inanmışlardır. Ancak formlar o kadar benzerdir ki New Orleans veya geleneksel cazın en fazla dixieland'ın alt türleri olarak tanımlanması muhtemelen daha doğru olacaktır (Collier, 2003). Gerçekte bu terimler hiçbir zaman açıkça tanımlanmamıştır; bazen birbirlerinin yerine kullanılırlar, bazen formun şu veya bu alt türüne atıfta bulunurlar (her ne kadar tutarlı olmasa da) ve bazen de bu üslup sınırlarının ötesine uzanırlar; aslında "dixieland" kelimesi sıklıkla küçük swing gruplarının çaldığı her şeyi kapsayacak şekilde genişletilmiştir (Pasternak, 1995).

Dixieland, 1907 gibi erken bir tarihte New Orleans'tan çıkan ve 1915'te ve sonrasında daha büyük bir hacimle tanınırlığı artan bir caz biçimi olarak devam ederken, şubat 1917'de böyle bir grup olan Original Dixieland Jazz Band, New York'taki bir restoranda popüler bir başarıya imza atmıştır. Kısa süre sonra kayıtları yapılmış ve bu kayıtlar, özellikle o zamanın tutkusu olan sosyal dansın temeli olarak dixieland cazında önemli bir modayı teşvik etmiştir. 1917 yılında *The Original Dixieland Jazz Band* isimli bu grup çıkardığı plakla uluslararası tanınmış ve grubun ismi akım haline gelmiştir. Trompete "Louis Armstrong" ve "Bix Beiderbecke", piyanoda "Jelly Roll Morton", trombonda "Edward Kid Ory" önemli icracılardandır (Collier, 2003). Amerika Birleşik Devletleri'nin her yerinde müzik için heyecan duyan genç müzisyenler, Original Dixieland Jazz Band tarzında çalacak gruplar kurmuşlardır. 1924'e gelindiğinde, çoğu New Orleans'tan olan daha iyi gruplar kayıt yapıyor hale gelmiştir; aralarında "King Oliver's Creole Jazz Band", "New Orleans Rhythm Kings" ve Bix Beiderbecke'nin de yer aldığı bir orta batı grubu olan "Wolverines" yer almaktadır. 1925'e gelindiğinde dixieland caz, Amerikan popüler müziğinin önemli bir bileşeni haline gelmiştir; halk tarafından iyi bilinen ve bir kısım hayran kitlesi tarafından abartılı bir şekilde beğenilen bir müzik türü olmuştur. 1925 ile 1928 yılları arasında, Jelly Roll Morton'un Red Hot Peppers'ı, Louis Armstrong'un Hot Five ve Hot Seven'ı, Red Nichols'un Five Pennies'i ve Beiderbecke'nin adı altındaki çeşitli grupların parçaları da dahil olmak üzere dixieland caz formunun birçok klasığı kaydedilmiştir. New Orleans'da doğan bu müzik giderek daha fazla müzisyene ve seyirci kitlesine ulaşmaya başlamıştır (Collier, 2003).

Zaman içinde yeni oluşan müzik tarzları, ekonomik anlamdaki dalgalanmalar sonucu kapatılan dans salonları ile birlikte popülerliğini yitirmiş olsa da yıllar içinde yeni kurulan müzik grupları sayesinde dixieland yeniden bir canlanma yaşamıştır. 1935 yılında bu canlanmayı ateşleyen en önemli grup Benny Goodman'ın orkestrası olmuştur. 1936 yılında ise Orijinal Dixieland Jazz Band yeniden toparlanarak bu

canlanmayı desteklemiştir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki canlanma Avrupa'da da benzer bir hareketlenmeyi ateşlemiştir (Lange, 1991). 1950'lere geldiğinde dixieland dünya çapında popüler bir müzik türü olmuştur. 1950 sonlarında ise tüm diğer caz türleri gibi rock and roll dalgasının gölgesinde kalmış olsada bu müzik tarzına kendini adanmış amatör ve profesyonel müzisyenler tarafından canlı tutulmaya çalışılmıştır.

Genel çerçevede bakıldığında dixieland diğer caz türlerine göre daha az ilgi çekici görülmüştür. Bunun birkaç temel nedeni vardır; izleyici kitlesinin daha akademik ve eleştirel bir kitlesi olan avangard caz türlerine göre daha az olması, toplumda sosyal ve kültürel anlamda daha düşük görülen bir kesime hitap etmesi bu nedenler arasında sayılabilir. Bunlara ek olarak armonik yapısının modern caz öğretilerine göre basit olduğu da düşünülmektedir. Yine de dixieland caz stiline diğer caz türleri kadar karmaşık, ilgi çekici ve müzikal açıdan ilginç olduğuna inanan birçok eleştirmen de bulunmaktadır.

3.1. Edward "Kid" Ory

Dixieland tromboncuları arasında belki de en tanınmış Edward "Kid" Ory'dir. 1886'da Louisiana'da doğan Ory, müzik kariyerine 1910 civarında New Orleans'ta başladı. Cazın ilk yıllarındaki önemli müzisyenlerden birisidir (Kellogg, 2013). Bir tromboncu, grup lideri ve besteci olarak o zamana damgasını vuran Ory, erken caz hareketinin önde gelen isimlerinin çoğuyla çalışmış ve bu benzersiz Amerikan sanat formunun gidişatının şekillenmesine yardımcı olmuştur.

Fransız ve Alman kökenli bir baba ve Afrika kökenli bir anneye sahip olan Ory, her iki ebeveynini 16 yaşında kaybettikten sonra ailenin geçim sorumluluklarını yerine getirmek için çalışmaya başlamıştır. Resmi eğitimi ve okuryazarlığı oldukça sınırlı kalmış ancak müzikle tutarlı bir şekilde ilgilenmek (şarkı söylemek, gitar, banjo, keman, klarnet ve son olarak trombon gibi çeşitli enstrümanları çalmak) bu zorlu yıllarda Ory'nin hayatına hem anlam hem de yön kazandırmıştır (Kellogg, 2013).

Onun tarzı, geniş ve büyük trombon tonu, iyi bir Dixieland sesinin somut örneği haline gelmiştir. Dünyadaki her Dixieland grubu hâlâ New Orleans'ın büyük trombonisti ile ilişkilendirilen melodileri çalmakta ve yıllar önce yarattığı heyecan verici stili, hevesli ve tecrübeli trombon sanatçıları tarafından beğenilmekte ve taklit edilmektedir (Levin, 2001). Ory sert çalma tarzı, sıklıkla glissandolar ve efektif sesleri ile tanınmaktadır. Soloları melodik ve armonik olarak basit olmasına rağmen New Orleans'taki gruplar arasında yapılan yarışmalarda onu en korkulan müzisyenlerden biri yapan kaliteli ve enerjik çalma stiline sahiptir. Ory New Orleans caz müzisyenlerinin çalışmalarına zemin hazırlayan ve karizmatik, yenilikçi, inatçı ve iş odaklı grup lideri vasıfları ile cazı tartışmasız modern biçimine getiren kişi olmuştur. Kid Ory'nin 2012 tarihli biyografisinin yazarı John McCusker, "Ory'yi sadece bir tromboncu olarak değerlendirmenin, Duke Ellington' dan yalnızca bir piyanist olarak" bahsetmeye benzeyeceğini söylemiştir (Beaugez, 2021).

Ory, 1910'da altı kişiden oluşan grubunu kalıcı olarak New Orleans'a taşıdığına, kendisinin belirleyici bir parçası haline gelen kulislili bir trombona sahiptir. 1922 yılında birinci sıralara yerleşen "Ory's Creole Trombone" ve sayısız başka şarkıda da duyabileceğimiz gibi kulislili trombon onun notalar arasında glissando çalmasını sağlamıştır bu da müziğine günümüzde de New Orleans cazıyla ilişkilendirilen Türkçe'ye ayyaş çalma tarzı olarak aktarabileceğimiz "boozzy" tarzını vermiştir. Ory trombon üzerinde glissando çalan ilk kişi değildir ancak bu çalma tarzını kesinlikle en göz kamaştırıcı ve etkili olarak kullananlardan biri olduğu söylenmektedir (Beaugez, 2021).

1925'te Ory, King Oliver tarafından cazın ilk dehası trompetçi Louis Armstrong'la çalan grubuna katılmaya davet edildiğinde cazın yeni yükselişe geçtiği Chicago'ya taşınmıştır. Ory'nin Armstrong'la olan ilişkisi daha sonra Louis Armstrong'un Hot Five ve Hot Seven adlı klasik kayıtlarında çalarak ona ölümsüzlük kazandırmıştır. 1925'ten 1932'ye kadar Ory, Dave Peyton, Jelly Roll Morton ve Ma Rainey gibi diğer caz büyükleriyle birlikte çalışmalarına devam etmiştir (Kellogg, 2013). İlerleyen yıllarda caz müziğinin gerilemesi ve popülerliğini yitirmesi ile birlikte Ory'de başka sektörlere yönelmiştir. Ancak 1940 'lı yıllarda Dixieland cazının yeniden canlanması ile ilk önce başka gruplar ile birlikte daha sonra da kendi grubu olan Kid Ory's Creole Jazz Band'i yönetmeye devam etmiştir. 1973 yılında zatüre ve kalp yetmezliği sonucu hayatını kaybetmiştir.

Kid Ory tarafından yazılan "When the Saints Go Marching In" adlı solosunun notaları aşağıda verilmiştir (Şekil 1). Bu solo onun müziğine verilebilecek en iyi örneklerden olup tarzının da güzel bir örneğidir. Solo boyunca Ory, kendisi ile bütünleşen glissandoları, efektif çalma stilleri ve hızlı vibratolar kullanmıştır. Nota üzerinde oldukça fazla sayıda görülen "growl" yuvarlayarak çalma anlamına gelmekte, notaların arasında yer alan eğik çizgiler ise glissandoları ifade etmektedir. Bu iki ifade dışında nota üzerinde

farklı aksanlarda bulunmaktadır ancak “growl” ve “glisando” Kid Ory’nin müzik stiline en belirgin ve öne çıkan noktalarını ifade etmektedir. Bu çalma stillerinin hepsi Dixieland döneminin tromboncuları tarafından yaygın olarak kullanılan müzik stillerindedir.

Kid Ory: When the Saints (Good Time Jazz)

Transcribed by
David Wilken

**Kid Ory's solo on
"When the Saints Go Marching In"**

2nd Chorus

Şekil 3.1: Kid Ory tarafından yazılan “When the Saints Go Marching In” trombon solosu.

3.2. Miff Mole

1898’de doğan Irving Milfred Mole (profesyonel olarak bilinen adıyla Miff Mole), Amerikalı bir caz tromboncu ve grup lideridir. Genel olarak en büyük caz tromboncularından biri olarak kabul edilir (Herbert, 2006). Başlıca kayıtları arasında 1924’te Sophie Tucker’ın vokalde olduğu "Slippin' Around", "Red Hot Mama", "Miff's Blues" ve 2008 filmi *The Curious Case of Benjamin Button*’ın film müziğinde yer alan "There'll Come a Time (Wait and See)" yer almaktadır.

Miff Mole, Greenwich Point’te doğmuştur. Çocukken keman ve piyano ile müzik hayatına başlamış ve 15 yaşındayken trombon’a geçmiştir. 1918’den 1912’e kadar Mole, Acme Sextett’te Benny Krueger (saksofon), Ernie Holst (keman) ve Edwin Taylor Williams (banjo) gibi sanatçılarla çalışan Gus Sharp’ın orkestrasında iki yıl görev almış ve 1920’lerde New York sahnesinde önemli bir figür haline gelmiştir (Yanow, 2003).

Miff Mole stil açısından Kid Ory ile ters kutuplarda yer almaktadır. Her ikisi de Dixieland formatında çalmasına rağmen Ory’nin çalma stili daha gürültülü ve sert olarak ifade edilirken, Mole’un çalma stili daha teknik ve daha parlak olarak tanımlanmaktadır. Mole ayrıca Ory’nin tercih ettiği glissandolardan ve efektif seslerden de kaçınmıştır. Mole oktav sıçramaları ve hızlı kadansları içeren bir solo tarzı ile bilinmektedir. Mole’un çalma stilinden etkilenenler arasında Bill Rank, Glenn Miller, Tommy Dorsey ve Jimmy Harrison gibi tromboncular yer almaktadır.

Mole’un cazla ilk teması, bu müziğin ilk kaydedilen örnekleri olan Original Dixieland Jazz Band’in popüler kayıtları aracılığıyla gerçekleşmiştir. Etkisi altında kaldığı müzisyenler arasında trombonu Edwin "Eddie" Edwards yer almaktadır. Eddie’nin çalma stilinden etkilenen Mole, New York’taki performanslara katılmış

ve duyduklarını hızla taklit etmeye başlamıştır. Mole, New York müzisyenlerinden oluşan bir grupla birlikte, Original Memphis Five ve Ladd's Black Aces dahil olmak üzere birçok farklı isim altında yüzlerce melodi kaydetme fırsatı bulmuştur (Wilken, 1996).

Charlie Randall ve Abe Lyman Orkestrası da dahil olmak üzere birçok başka grupla çalıştıktan sonra, 1925'te kornetçi Red Nichols ile uzun bir birlikteliğe başlamıştır. Beş yıllık bir ortaklık, Red Nichols & His Five Pennies ve Miff Mole gibi çeşitli isimler altında birçok mükemmel grubun ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu süre zarfında Mole, WOR radyo istasyonunun stüdyo grubunda tromboncu olmuş ve NBC stüdyolarında birçok kayıt oturumunda çalışmıştır.

1938'de Mole, son derece popüler olan Paul Whiteman Orkestrası'na katılmış ve sağlığı onu ayrılmak zorunda bırakana kadar iki yıl boyunca grupla çalmaya devam etmiştir. Whiteman'dan ayrıldıktan sonra yarı zamanlı olarak Benny Goodman Orkestrası'nda çalmıştır. Mole'un müzik hayatının son birkaç yılı zorlu geçmiştir. Caz trombonunda yeni bir akım yaratmasına ve 1920'li yıllarda pek çok tromboncuyu derinden etkilemesine rağmen, dinleyenler cazda Swing adında yeni bir tarz dinlemeye başlamıştır.

Dixieland tarzındaki çalışmaları nedeniyle anılmayı hak eden çok daha fazla tromboncu vardır. Dixieland Dükleri'nden Freddie Assunto ve Turk Murphy gibi pek çok kişi, 1940'larda Dixieland'in yeniden canlanmasıyla başlangıçlarını yapmıştır. Vic Dickenson ve JC Higginbotham gibi pek çok kişi hem Dixieland hem de Swing caz tarzlarında performans sergiledikleri bilinmektedir.

4. SONUÇ

Caz müziğin ilk olarak Amerika'da ortaya çıktığı bilinmektedir. Caz müziği yıllar içinde çeşitli kültür ve toplumlarda farklı form ve biçimlerle kullanılmıştır. Klasik caz döneminde Dixieland caz türünün ortaya çıkması farklı müzik çalgılarının caz müziğinde önem kazanmasına neden olmuştur. Bu çalgılar içinde Trombon çalgısının yeri oldukça önemlidir. Trombonun caz müziğinde önemli bir noktaya gelmesinde, dönemin caz tromboncuları Edward "Kid" Ory ve Irving Milfred Mole'ün önemli bir rolü olmuştur. Bu sanatçılar caz müziğinde kullandıkları farklı trombon teknikleri ve stilleriyle o dönem için yenilik sayılabilecek çeşitli varyasyonlar geliştirmişlerdir. Makalede yer verilen Edward "Kid" Ory'e ait "When the Saints Go Marching In" adlı solonun notaları Dixieland tarzına verilebilecek en iyi örneklerden sayılabilir.

Dixieland cazda Kid Ory ile başlayan değişim ve açılım Miff Mole ile devam etmiştir. Miff Mole stil açısından Kid Ory ile zıt kutuplarda yer almaktadır. Ory'nin çalma stili daha gürültülü ve sert olarak ifade edilirken, Mole'un çalma stili daha teknik ve daha parlak olarak tanımlanmaktadır. Mole ayrıca Ory'nin tercih ettiği glissandolardan ve efektif seslerden de kaçınmıştır. Ancak Mole'de tıpkı Kid Ory gibi kendi stili ile caz tarihinde örnek alınan ve tanınan bir trombon sanatçısı olmuştur. Dixieland caz stiline tanınması, popülerlik kazanması ve sonrasında farklı caz stillerine temel oluşturmasında bahsedilen iki trombon sanatçısının önemi oldukça fazladır.

Dixieland denince trombon sololarının, aykırı tarzda çalma stillerinin, glissandoların, efektif seslerin akla gelmesi hiçde tesatüfi değildir. Enstrüman olarak bu çalma şekillerine yatkınlığı trombonu başka bir noktaya taşımış ve solo enstrüman olarak tanınmasını ve kullanılmasını sağlamıştır. Aynı zamanda dixieland caz stiline belirgin bir özelliği haline gelen bu çalma tarzı toplumda hem sosyolojik hem de müzikal anlamda fark yaratmıştır. Benzeri bir fark trombonun fiziki özelliklerinde de olmuştur. Dixieland stiline önce hem daha az popüler olan hemde fiziksel olarak bugün kullanıldığı halinden daha farklı olan trombon bu stille birlikte değişime uğramıştır. Önceleri caz müziğinde daha fazla pistonlu trombon kullanılırken dixieland ile birlikte kulislili trombon kullanımı yaygınlaşmıştır. Kid Ory'nin başlattığı bu kullanım gitgide yaygınlaşmış ve diğer trombon çalıcılarına da örnek teşkil etmiştir.

Caz müziğinin türleri arasında daha az popüler sayılan ve bazı müzik eleştirmenleri tarafından armonik yapısı nedeni ile basit olarak nitelendirilen dixieland cazın diğer caz türlerine göre daha az tanınır olması temelde sokak müziği olarak bilinmesi ile ilgilidir. O dönemde diğer avangard caz türlerine göre daha farklı bir kesime hitap etmesi de onu ayırtıran bir diğer özellik olarak sayılabilir. Ancak araştırmanın bu yönü ile makalede bahsedilen tüm bilgilerin ışığında caz müziğinde büyük ve önemli bir yeri olan dixieland caz, armonik ve müzikal yapı olarak, etkilediği müzisyenler açısından ve o dönemde kurulan müzik grupları ve yapılan kayıtlar ile caz müziğine büyük katkı sağlamıştır. Bunların yanında dönemin önemli trombon sanatçılarının da caz müziğine ve trombonun cazda solo enstrüman olarak kabul görmesine ve tanınmasına büyük katkıları olmuştur.

Sonuç olarak öyle görülüyor ki trombon sanatçılarının her biri, caz müziğindeki trombon tarzlarını kendilerinden önceki trombonculara ve diğer müzisyenlere borçludur. Bu gelişim çizgisi, Kid Ory ve Miff Mole gibi erken dönem Dixieland tromboncularından günümüzün caz tromboncularına kadar uzanmaktadır. Bu anlamda bu değerli iki trombon sanatçısının dixieland caz ile başlayan gelişim yolculuğunun nesilden nesile gelişerek ilerlediğini söyleyebiliriz. Bu makalede yer verilen Kid Ory ve Miff Mole gibi pek çok caz tromboncusunun da hem cazın hem de enstrümanın gelişimine katkıları olmuştur. Buradan hareketle gelecekteki araştırmalar caz müziğine katkısı olan diğer trombon sanatçıları ve stilleri ile ilgili verimli çalışmalar yaparak farklı noktaları keşfedebilir ve daha fazla araştırma için iyi bir başlangıç noktası sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Beaugez, J. (2021). Coda for the Kid: His pioneering trombone work put New Orleans jazz on the map, but only now is Kid Ory getting the encore he deserves. *Smithsonian*. 51(9), 16-18.
- Collier, J. L. (2003). Dixieland (jazz). *Grove Music Online*.
<https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.J123200>
- Gioia, T. (2011). *The History of Jazz*. Oxford University Press.
- Guion, D. (2010). *A history of the trombone*. Scarecrow Press.
- Harding, J. R. (1981). *A Survey of the Evolution of Jazz for the General Reader*. [Doctoral disertation]. University of Miami.
- Herbert, T. (2006). *The Trombone*. London: Yale University Press.
- Kaldewey, H. (2020). *A People's Music: Jazz in East Germany, 1945–1990*. Cambridge University Press.
- Kaldewey, H. (2022). Dixie and free Socialist ideologies of jazz. *Popular music history*. 14(2), 106-121.
- Kellogg, M. (2013). Creole Trombone: Kid Ory and the Early Years of Jazz. *ARSC Journal*. 44(2), 266-267.
- Lange, H. H. (1991). *Als der Jazz begann, 1916-1923: Von der "Original Dixieland Jazz Band" bis zu King Olivers "Creole Jazz Band"* (German Edition). Berlin: Colloquium Verlag.
- Levin, F. (2001). Tribute to Kid Ory, featuring Geoff Cole- Lake-Records (Brian White). *Popular Music and Society*. 25(3-4), 172-174.
- Lücke, M. (2004). *Jazz im Totalitarismus. Populäre Musik und Jazz in der Forschung*. Münster: LIT Verlag.
- Pasternak, J. M. (1995). *Dixieland: the Birth of Jazz*. New York: Friedman/Fairfax Pub.
- Say, A. (2005). *Müzik Sözlüğü*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Schuller, G. (1968). *Early Jazz: its Roots and Musical Development*. Oxford University Press.
- Shipton, A. (2001). *A New History of Jazz*. Continuum.
- Starr, S. F. (1994). *Red and Hot: The Fate of Jazz in the Soviet Union*. New York: Limelight Editions.
- Yanow, S. (2003). *Jazz on Record: The First Sixty Years*, Backbeat Books.
- Wilken, D. (1996). The Evolution of the Jazz Trombone, Part One: Dixieland. *The Online Trombone Journal*. <https://www.trombone.org/articles/view.php?id=89>.